

OMKRING TINGENES TILSTAND

[preteritum]

I lengre tid gikk jeg rundt og kunne ikke komme på hva 'å glemme' heter på fransk. Selvfølgelig kunne jeg ha slått det opp, men kanskje ville jeg egentlig ikke vite, for da jeg først kom på det, var det ikke lenger så aktuelt. Andre ord hadde forlengst erstattet glemselen, som jeg helt i fra begynnelsen uansett hadde betraktet som et altfor ladet begrep for mitt forehavende.

Det som lå meg på sinnet, var å finne et dekkende ord for en viss type av gjenstander som jeg i stadig større grad følte meg tiltrukket av, når jeg fotograferte. Uten at jeg altså helt hadde klart å samle meg om et virkelig klassifiserende begrep enda, noe som jo er avgjørende for i det hele tatt å kunne snakke om en type, art eller kategori av gjenstander.

Dette gjaldt ikke minst i mitt tilfelle, da disse gjenstandene ikke syntes å dele noen annen form for kvalitet enn den at de altså kunne syns 'glemt', 'forlatt' eller — et alternativ jeg lenge holdt fast ved — 'etterlatt' på et eller annet vis.

I utgangspunktet var det snakk om et tilsynelatenede nokså teoretisk, for ikke å si akademisk, men for meg likevel helt avgjørende spørsmål — i praksis. Det lar seg enkelt illustrere. Hvor mange fotografer har ikke tatt bilde av en særpreget gjenstand under spesielle omstendigheter og betrakter senere resultatet som om det skulle være hans eget verk, blind for det faktum at både særpreget og dels også

omstendighetene skyldes den franske bondekone eller den lokale vindusdekoratør, som plasserte gjenstandene i en slik sammenheng som fotografen fant dem, i utgangspunktet? Og hvilken fotograf har ikke klødd i utløserfingeren ved synet av et spesielt godt plassert neonskilt eller interessant utformet bar- eller butikk-fasade, mens han innerst inne har visst at hans reaksjon er kalkulert nesten til punkt og prikke og at han helst burde la utløseren være i fred? Kort sagt, hvor mange fotografer dokumenterer ikke bare simpelthen de allerede foreliggende gjenstander og omstendigheter uten egentlig å bidra med det aller minste, som en annen snylter?

Andre må få mene hva de vil om denne problemstillingen og dens relevans for dem selv, men for min egen del fant jeg den etterhvert så påtagelig at det ble direkte kvalmende. Den førte faktisk til at jeg knapt nok fotograferte på mange år, annet enn en og annen trestamme her og der. Når jeg bestemte meg for å begynne å fotografere igjen var det da også trestammene som kom meg til unnsetning og nesten helt alene gav meg næring til å holde på de første par årene.

Og bare tanken på å fotografere andre gjenstander brakte straks betenkelighetene tilbake og de par, tre gangene jeg forsøkte meg var den da også tilbake for fullt, åtselskvalmen.

Sakte men sikkert dukket de så opp, disse gjenstandene som jeg følte meg tiltrukket av og som jeg igjen virkelig kunne glede meg over å fotografere. Ikke uventet kunne de med sikkerhet sies å dele bare en eneste egenskap, eller snarere mangel av egenskap: ingen av disse gjenstandene kunne sies å være et produkt av noen bevisst handling fra noen

annens side — eller, om så var, hadde denne handlingen i mellomtiden blitt annullert av god, gammel forsømmelse.

Det som kjennetegnet disse gjenstandene var, med andre ord, i positiv forstand, at de i en eller annen form var fristilt. Det kunne være seg gjennom reine tilfeldigheter, ubevisste valg, glemsel, sløvhhet eller hva det nå skulle være. Uansett tilhørte de ikke lenger noen. De var, kort sagt, tilbakelagte.

Var det så en form for 'objet trouvé' jeg hadde — ja, funnet. Eller var det glemte, etterlatte gjenstander, som jeg hadde gjenfunnet. Ingen av disse alternativene tiltalte meg, men brakte begge en vag anelse av den gamle kvalmen tilbake.

[presens]

Jeg vil ikke ha disse gjenstandene i form av noe som jeg har funnet, og heller ikke i form av selve det faktum at de er etterlatt og dermed noe jeg har gjenfunnet. Det som tiltaler meg ved disse gjenstandene er jo nettopp deres eksemplariske fristilthet, deres mangel på noen som helst form for tilhørighet — inkludert til meg. Jeg vil ha dem i den form de er *overlatt*, til seg selv, slik de står fram, bare helt tilfeldigvis kommet fram i lyset igjen. Når det i psykoterapien oppstår en lapsus, en stum talehandling som ikke lenger bærer noen mening eller noen mulighet for fortolkning, sier Jaques Lacan, "bare da kan man være sikker på å være i det ubevisste. *Man vet.*" På samme måte er det med disse gjenstandene. Det er i det øyeblikk en gjenstand ikke lenger gir noen mening eller noen mulighet for fortolkning at man vet at den er etterlatt, overlatt til seg selv. Det ubevisste

spiller forøvrig liten eller ingen rolle her, det måtte da være fra min side, noe jeg tviler på. Det dreier seg om å bevitne en gjenstand i det øyeblikk den framstår i all sin integritet — en integritet som i seg selv kanskje kan syns betydningsfull, men som i realiteten bare er gjenstanden slik den fra tid til annen faktisk framstår, som blottet for enhver betydning.

Men som Lacan straks legger til, om erfaringen av å befinne seg i det ubevisstes grunnleggende meningsløshet: "Man behøver bar være klar over dette faktum for å befinne seg utenfor igjen." Slik er det også med disse gjenstandene som med ett framstår i all sin grunnleggende betydningsløshet, bare for i neste øyeblikk å dekkes til med et vagt slør av meningsfylde. Det siste adjektivet jeg holdt fast ved i forhold til disse gjenstandene var 'det neglisjerte', som gjennom betydningen av 'det forsømte', det oversette' understreker den tendens mot en antropomorf betydningsrelasjon som vi tillegger disse gjenstandene, men også, via sinnbildet av neglisjéen, understreker blikkets rolle i det forholder vi har til disse gjenstandene og den betydning vi gir dem: det vi ser tvers igjennom, overser til fordel for noe annet, ser uten å se. Der omtrent — se der har du noe nær en tingenes tilstand.

— Og hva lyset og resten gjelder, vil jeg ha dem mest mulig nøytralt gjengitt, i en slags fristilthetens estetikk, om man vil.

[futurum]